

Delvis nya förutsättningar för assistansersättning

På senare år har vi kunnat konstatera en snävare bedömning av vad som kan ligga till grund vid beräkningen av rätten till personlig assistans och assistansersättning. Dessutom har det inte varit ovanligt att individer som haft flera timmars assistans varje dag plötsligt kunnat konstatera att de vid en ny prövning fått sin assistans kraftigt reducerad eller helt borttagen. Nu har vissa förutsättningarna ändrats så att fler kan få ta del den assistans de har behov av.

De regler som gäller har varit desamma under lång tid men en mer restriktiv tolkning och rättspraxis har med tiden blivit verklighet. Det gäller framför allt vad som ingår i de grundläggande behoven och vad som tolkas som integritetskränkande och berättigar till assistansersättning. Nu kan vi se förändringar som faktiskt underlättar för de som är i behov av personlig assistans.

Den 1 april i år infördes lagändringar som kommer att underlätta för fler att få sin assistans beviljad och för andra att få behålla den.

Den första förändring är att tvåårsprövningen av assistansbehovet för den som beviljats assistansersättning tas bort. Den nya lagtexten ger att omprövningar enbart ska ske när hjälpbehovet minskat på grund av väsentligt ändrade förhållanden. Denna förändring är tillfällig och regeringen har för avsikt att återinföra tvåårsprövningen igen när förslag till nya lagändringar läggs fram i oktober 2018.

Försäkringskassan har tolkat Högsta Förvaltningsrättens dom, HFD 2017 ref. 27, på så sätt att begreppet andra personliga behov måste innebära en kvalificerad hjälp kopplad till ett individuellt behov för att ge rätt till assistansersättning. Följden av detta var att Försäkringskassan slutade bevilja assistansersättning för väntetid, beredskap och tid mellan preciserade hjälpbehov.

Den nya lagändringen innebär att väntetid, beredskap och tid när en assistent behöver vara närvarande återigen ska räknas med vid beräkning av assistansbehovet.

Väntetid: Tid under den enskildes dygnsvila då en assistent behöver vara tillgänglig i väntan på att den enskilde behöver hjälp utan att det är fråga om tillsyn.

Beredskap: Tid under den enskildes dygnsvila då en assistent behöver vara tillgänglig på en annan plats i väntan på att den enskilde behöver hjälp.

Tid när en assistent behöver vara närvarande: Detta är tid vid en aktivitet utanför hemmet då assistenten är närvarande på grund av att ett hjälpbehov kan förväntas uppstå.

Ytterligare ett område där det nu getts en uppluckring gäller Försäkringskassans mer restriktiva linje gällande egenvård. Försäkringskassan har hävdat att egenvård är en sjukvårdsinsats och att den därför inte ska räknas med som ett grundläggande behov. Detta då det ligger under sjukvårdens ansvar. Nu har Högsta Förvaltningsdomstolen slagit fast att egenvård, eftersom det utförs av individen själv,

kan räknas med både vid beräkning av de grundläggande behoven och som övriga hjälpbehov. Om egenvården avser ett grundläggande behov så kan den räknas med vid beräkningen av hjälpbehovet. Avser egenvården inte grundläggande behov är det fråga om övriga behov.

I den aktuella domen var det fråga om sondmatning kan betraktas som ett grundläggande behov. Försäkringskassan har under de senaste två åren hävdats att sondmatning är en sjukvårdsinsats även vid egenvård och därför inte är att betrakta som assistansberättigat grundläggande behov. Domstolen kom fram till att egenvård i form av sondmatning är födointag och därmed kan räknas med i de grundläggande behoven. Detta kommer att innebära en stor förändring för de som utför egenvård, inte minst i form av sondmatning.

Att läsa:

Proposition 2017/18:178

HFD 2017 ref 27

Högsta Förvaltningsdomstolens dom 13 april i mål nr 682-17